

LEBRIS | We know
Harald LAEUVEN

MAREȘALUL
ANTONESCU

Traducere din limba germană de
Alexandru TUCEAC

EDITURA VICOVIA
BACĂU - 2023

CUPRINS

<i>Prefață</i>	5
PRIMUL CAPITOL	
Calea unui soldat	7
CAPITOLUL 2	
Revoluția de sus	35
CAPITOLUL 3	
Activitatea de reînnoire	62
CAPITOLUL 4	
Ruptura cu legionarii	97
CAPITOLUL 5	
Problema evreiască	114
CAPITOLUL 6	
Ridicarea țărănimii	132
CAPITOLUL 7	
Educația tineretului	144
CAPITOLUL 8	
Războiul cu Uniunea Sovietică	153
CAPITOLUL 9	
Noua Românie	193

PRIMUL CAPITOL

Calea unui soldat

Dacă mergi cu mașina din București spre nord-vest, vei întâlni curând o schimbare izbitoare de peisaj și imagine umană. În câmpia valahă mai puțin atractivă, cu copacii săi subțiri și numeroase mlaștini, cultivarea câmpului face o impresie de trecut. Colibele țăranilor sunt sărace. În multe cazuri, acestea au fost înlocuite deja cu clădiri din piatră, dar vechile case «în stil tradițional» arată ca și cum ar fi fost construite de un popor rătăcitor care și-ar fi creat o reședință temporară. Există, de asemenea, ceva din această mentalitate în țăranul de câmpie, care timp de secole a fost forțat de războaie și incursiuni eterne să se adapteze la faptul că a doua zi trebuia să-și părăsească casa și câmpul pentru a fugi. Încotro s-a dus?

Desigur, spre munții care se ridicau în fața ochilor săi. Pădurile insondabile ale Carpaților, cu largul lor prim-plan, ofereau protecție. Ele au constituit refugiul fix pentru un popor care, într-o istorie nefericită, a fost aproape întotdeauna obiectul unor lupte ale puterilor străine. La munte, românul privește în sus, ca la o ființă superioară. Dacă omul era asuprit în zonele joase,

LIBRIS

We know
books

el se putea afirma în munți. Această diferență poate fi văzută și astăzi în mod clar în atitudinea și modul de viață al țăranului român din câmpia valahă și ale celui din zonele montane. Cu cât te apropii mai mult de lanțul muntos, cu atât satele devin mai curate și mai frumoase și cu atât mai atente apar lucrările făcute. Aici trăiesc bărbați și femei frumoși, bine crescuți. Mersul lor drept trădează o anumită mândrie și nu are nimic din ghemuiala care se atașează de țăranul din zonele joase. În esență și sânge, folclorul a rămas pur aici, în timp ce în câmpie amestecul și înstrăinarea au fost frecvente. Există patrioți entuziaști în România cărora le place să numească munții peisajul politic de bază al României, deși aici a înflorit mai mult un spirit mistic decât politic. În cântecul popular, «Doina», se reia mitul, care recunoaște în locul de pe fața lunii imaginea de umbră aruncată în spațiu de păstorul singuratic din vârful muntelui. Izolarea tragică a unui popor care nu s-ar putea dezvolta decât în tăcere și izolare este exprimată în această idee. Oamenii care sunt detașați de contexte mari, trăiesc la marginea istoriei, sunt plini de bună dispoziție și convingși de inutilitatea oricărei acțiuni. Ei trebuie mai întâi să treacă printr-o școală dură pentru a putea avea un efect formativ în lume. Munții au păstrat vitalitatea poporului român, dar statul a fost întemeiat în zona de câmpie. Peisajele montane au oferit torțele spirituale și cel mai bun material pentru soldați.

În orașelul Pitești, la poalele Carpaților, în zona care constituie tranziția dintre munți și câmpie, s-a născut la 2 iunie 1882 (pe stil vechi) Ion Antonescu

ca fiu al unui căpitan. Familia era de origine rurală. În mod natural, spiritul patriotic a fost cultivat în familie timp de generații. Băiatul a crescut în concepții strict ostășești și, în același timp, cu o atitudine caldă față de țărănimea din care au provenit strămoșii săi. Pe de altă parte, el a păstrat o distanță interioară față de intelectualitatea și pătura socială a României din acea vreme, compuse din elemente foarte diferite, al căror caracter strălucitor nu corespundea prea mult cu sinceritatea sa.

Ion Antonescu a primit obișnuita educație a unui fiu de ofițer. A intrat la școala din Craiova pentru fiii ofițerilor în 1898. De acolo a mers mai departe la școala pregătitoare pentru ofițerii de infanterie și cavalerie. În 1904 a fost promovată la gradul de locotenent de cavalerie. Până atunci, cariera sa nu conținea prea multe realizări remarcabile. Superiorii săi au considerat însă că va deveni un ofițer capabil care se va încadra în îndatoririle sale. În locul distracțiilor ușoare, prefera cărțile. De-a lungul vieții sale și-a menținut tendința de a colecta volume vechi și valoroase. Nu prea înalt pentru un soldat, el a compensat prin ținută demnă și entuziasm, care au evidențiat căldura sentimentimentului. Era o persoană introvertită, greu accesibilă. El aparținea naturilor singuratice pentru care nimic în viață nu se obține ușor. Ei vorbesc puțin, de obicei nu despre lucruri personale și, astfel, fac mai dificilă sarcina biografului. Sursele care ilustrează devenirea lui Antonescu sunt rare.

În timpul revoltelor țărănești din 1907, locotenentul Antonescu se remarcă pentru prima dată prin

LIBRIS

We know
books

comportamentul său. Generalul Averescu, comandantul suprem, ordonase reprimarea fără milă a insurgenților, care se răsculasera împotriva exploatării de către boieri și arendași. Locotenentul, căruia proasta gestionare de la țară nu-i era necunoscută, avea compasiune față de țărani și i s-a părut deprimant să ia măsuri împotriva propriilor camarazi. El a decis să încerce să vadă dacă nu există și o altă soluție pentru restabilirea păcii și ordinii. Cu șapte soldați, a pășit în fața unui grup de mii de țărani întărâtați și a știut să-i calmeze cu câteva cuvinte care erau deopotrivă pline de tact și energice, astfel încât țăranii s-au retras fără să fi fost trase focuri de armă. Un puternic sentiment de legalitate, care trebuia să-i rămână întotdeauna caracteristic a fost exprimat în acest act. Regele Carol I a auzit despre comportamentul lui curajos și inteligent. La îndemnul său, tânărul ofițer a fost laudat de prințul moștenitor Ferdinand pentru fapta sa în fața întregii garnizoane Galați.

Ofițerul Antonescu nu a fost niciodată un om al saloanelor. A văzut cu regret prăpastia profundă dintre clasa superioară și popor, care nu aveau aproape nimic în comun în istorie, obiceiuri, port și, de multe ori, în limbă. Din fuziunea fanarioților greci cu boierii autohtoni și o intelectualitate care se ridică din țărănime și uită cât mai curând posibil de originea ei, s-a născut noua clasă socială românească. Acestei clase îi plăcea să vorbească în franceză, să citească cărți franțuzești și să manifeste dispreț față de condițiile poporului, fără a le îmbunătăți. Antonescu era o persoană prea înrădăcinată și prea cinstită pentru a se putea împrieteni

cu o astfel de specie. El nu a fost înclinat spre relații, deoarece și-a stabilit ferm obiectivul de a-și baza cariera doar pe performanță. Un cap de fier, complet lipsit de moliciune și flexibilitate sudică, de neinfluențat de natură, Antonescu a urmat întotdeauna calea pe care a considerat-o cea corectă pe baza propriilor cunoștințe. L-a avantajat faptul că a fost modest în aspirațiile sale personale, o calitate pe care nu a părăsit-o niciodată. El a rămas încă din tinerețe moderat în a mânca și a bea.

În cei câțiva ani premergători Războiului Mondial, Antonescu s-a transformat într-un ofițer de stat major general căruia i se putea prevedea un viitor. În 1911 a fost primul admis la școala de război ca locotenent major. Se remarcă acolo prin tăria sa de caracter, care este deja interpretată ca rigiditate și este foarte contrară agilității unor români, precum și prin claritatea judecății sale. În 1913, fiind deja căpitan, a fost promovat la șefia departamentului de operațiuni din Statul Major General al Diviziei 1 Cavalerie. El trăiește prima sa campanie. România luptă împotriva Bulgariei în cel de-al Doilea Război Balcanic. Antonescu este unul dintre cei doi ofiteri care au primit în aceasta campanie Virtutea Militara de Aur, cel mai înalt ordin al vremii.

În 1914 și 1915 a fost șeful escadronului școlii de cavalerie și, pentru prima dată, a avut sarcina de a instrui viitori ofițeri, sarcină căreia i s-a dedicat întotdeauna cu mare dăruire. Mai multe căderi grave de pe cal nu au fost în măsură să-i slăească pasiunea lui pentru călărie.

După intrarea României în război, a devenit în scurt timp șeful Departamentului operațiuni al Armatei de Nord, care a trebuit să invadeze Transilvania, post care era de fapt destinat unui grad mai înalt decât celui de căpitan. El are deja reputația unui ofițer de stat major general remarcabil. El crește atât de mult în profesia sa, încât pentru întreaga viață e recunoscut imediat în natura și înfățișarea sa ca ofițer de stat major general.

Sunt vremuri triste pentru un ofițer român. Capitala nu poate fi păstrată. Urmează retragerea pe linia Siret-Carpați. Cei care nu se predau pe deplin stării disperate și amare care predomina peste tot în țară asteaptă o minune, o salvare din partea cuiva. Miracolul nu se produce, dar se evidențiază cei puțini care își țin capul sus. Acum este important să evidențiem restul României care, cu ajutorul Rusiei, a rămas pe poziții. Aceasta este sarcina generalului Prezan, care conduce Marele Cartier General din Bârlad. Cel mai important colaborator al său a fost Antonescu, căruia i-a fost încredințată în noiembrie 1916 conducerea Departamentului operațiuni al Marelui Stat Major. În cartea sa «Le drame roumain», generalul francez Petin descrie prima întâlnire dintre Prezan și generalul Berthelot, șeful misiunii militare franceze, în noiembrie 1916, la Peris, menționându-l pe Antonescu: «În spatele lui Prezan un tânăr căpitan cu o față energetică: Antonescu.»¹⁾

În noua funcție, în care a fost curând promovată la gradul de maior, Antonescu a rămas până la sfârșitul războiului, cu excepția unor ordine specia-

EBRIS

We know
books

le ocazionale. Maiorul J. D. Munteanu²⁾ îl vede ca pe «sufletul marelui sediu». El s-a bucurat de încrederea deplină a generalului Prezan, care i-a recunoscut corect importanța. „Vorbiți cu maiorul!” era o frază adesea auzită din gura lui Prezan. Încredințat cu atât de multă responsabilitate, tânărul ofițer și-a construit munca cu înțelegere și energie, eliminând cu previziunea planificării greșelile și slăbiciunile. „Din prima clipă”, spune Munteanu, „s-a confruntat nu doar cu subordonați și egali, ci și cu superiori. Toți cei care erau conștienți instinctiv unul de celălalt, simțeau că se confruntă cu o adevărată natură de lider, ale cărui ordine nu puteau fi discutate sau contrazise și pe care, cu siguranță, nu aveau voie să le încalce. Cu un efort unic, Antonescu a reușit să ridice spiritul combativ și moralul ofițerilor și al trupei. În toate situațiile și-a păstrat seninătatea și un sânge rece de nezdruncinat.” Un rezultat a putut fi obținut: din ianuarie 1917 fronturile au fost stabilizate.

Celălalt lider al armatei române, în afară de Prezan, Averescu, care în memoriile sale îl critică dur pe Prezan în respingerea acuzațiilor care i s-au adus pentru conducerea trupelor sale, exprimă faptul că ideile operaționale care vin din această parte și, spre disperarea sa, găsesc sprijinul misiunii militare franceze, vin din creierul lui Antonescu și nu al lui Prezan. La un moment dat, el crede supărat că ar fi curios să știe dacă ideile care i-au fost date despre o anumită chestiune „i-au impresionat și pe celebrii strategii Berthelot-Prezan (Antonescu).”³⁾ Altă dată, Averescu vorbește despre o misiune a colonelului francez de

IBDIS

We know
books

Roince, care a cerut trupe la Iași pentru o ofensivă în secțiunea Târgu-Ocna. „Colonelul de Roince”, a relatat Averescu la 3. X. în 1917, „a vorbit cu generalul Berthelot. După ce l-a convins, generalul s-a dus la Marele Cartier General. Întorcându-se de acolo, el a spus că l-a întâlnit pe maiorul Antonescu, care s-a exprimat favorabil. În consecință, problema a fost rezolvată în sensul dorinței armatei, adică: propunerile armatei trebuiau să fie decise mai întâi de generalul Berthelot și, în ultimă instanță, de maiorul Antonescu”.⁴⁾ Aceste cuvinte otrăvite ale nemulțumitului Averescu fac cel puțin posibilă aprecierea valorii ridicate care fusese deja atașată judecății tânărului ofițer de stat major. Dezvoltarea sa personală nu mai putea fi separată de marile evenimente.

Chiar și în calitate de șef de stat major al lui Prezan, Antonescu a trebuit de multe ori să mențină legătura cu ofițerii francezi, ale căror opinii puteau fi uneori decisive pentru măsurile operaționale. Prin cunoștințele sale militare și prin natura sa hotărâtă, a făcut o impresie asupra generalului Berthelot, care a afirmat că maiorul Antonescu a fost singurul om din armata română care a înțeles ceva despre război.

Rușii nu au considerat deloc necesară menținerea și reorganizarea armatei române. Francezii însă nu au fost de acord. Se înțelege că Antonescu a făcut totul pentru a influența misiunea franceză în sensul dorit de români.

În ciuda tensiunilor cu rușii, Antonescu a lucrat și personal cu ei. Chiar mai entuziast decât Berthelot a fost prințul-colonel Galițin, asistentul reprezentan-

LBRIS

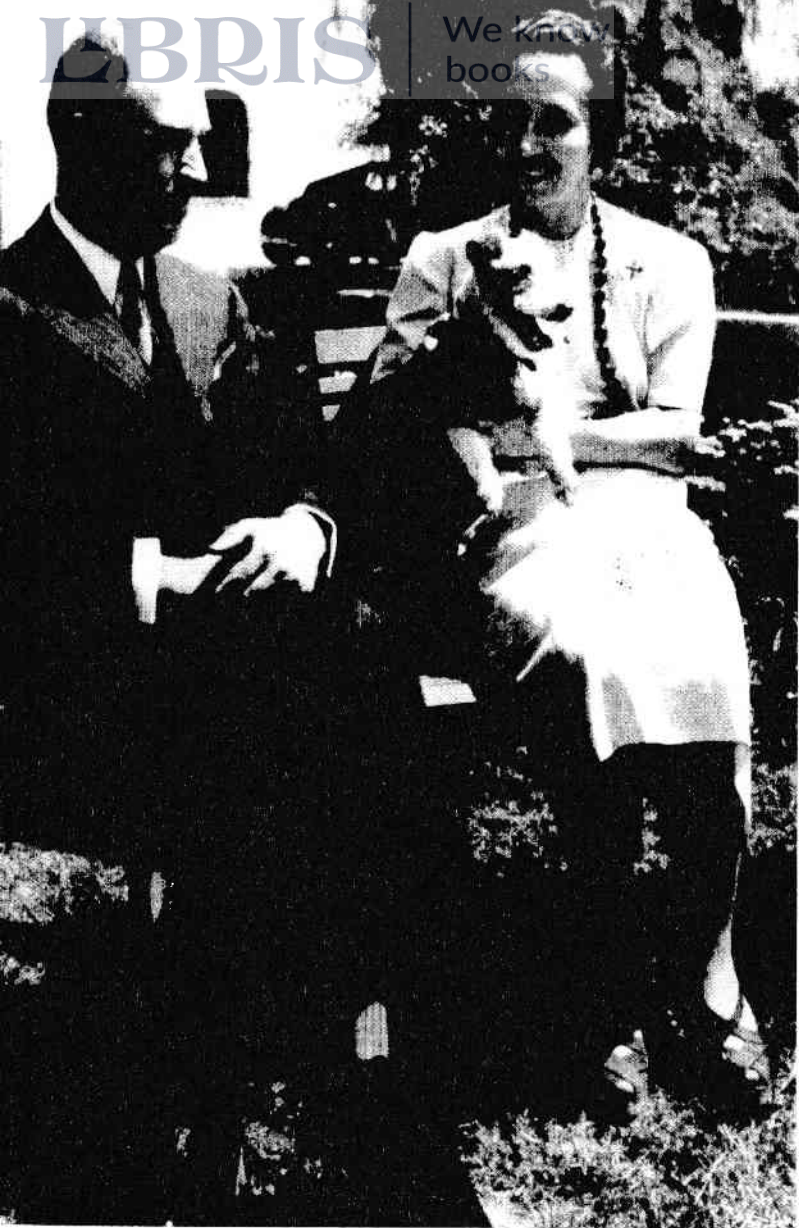
We know
books

Mareșalul coboră din avion la Viena

LIBRIS

We know
books

Conducătorul Statului împreună cu soția sa